

K VOJENSKOVĚDECKÉ KONFERENCI NA VOJENSKÉ AKADEMII

(Článek uveřejněný ve VM č. 7/1991)

Domnívám se, že naše usilovná snaha řešit jen některé otázky pojetí vojenskostrategické obrany ČSFR zaměřené pouze ve prospěch operačně taktické situace především pozemních vojsk, zvláště na vysoké vojenské škole a při akci s převládajícím vojenskovědeckým nábojem se ukazuje bez cílevědomých, předcházejících teoretických rozborů, poněkud předčasná.

Uvědomíme-li si, že náš stát opustil Varšavskou smlouvu, od základu změnil vojenskou doktrínu, zásadně snížil stavy osob a klíčových bojových prostředků ČSA, naše vojenská věda prochází institucionální přestavbou a svým duchovním fondem je na stejné startovní čáře jako praxe, měli bychom rozpoznat riziko omylů, pokoušíme-li se řešit současnou rozvrácenou situaci přímo, z hlediska prostého praktikismu a metodou spekulací.

Jen náš výstup z Varšavské smlouvy zúžil náš zpravodajskoprůzkumný obzor na několik desítek kilometrů za hranice státu.

Zanikla vazba našich ozbrojených sil na strategické systémy všeho druhu, tj. systémy nad úrovní vševojskové armády dle dřívější organizace, tedy včetně organických prostředků frontu.

Naše stále přetrvávající materiální vazby se SSSR, vojenské i národohospodářské, snižují zdroje našich vojenských i hospodářských možností na nepřijatelnou mez.

To vše by nás mělo nabádat ke skromnosti. Nedávno ukončená válka v Perském zálivu přinesla nové poznatky nejen vojenskotechnické nebo vojenskooperační, ale dokonce i vojenskopolitické, které nemůžeme rovněž přehlížet a nedoceňovat.

Na Arabském poloostrově bylo poprvé v historii vytvořeno pod vlajkou OSN nevidané, dočasné vojenské uskupení, které nejen že poprvé překročilo práh až dosud vždy jen slovních prohlášení a nedodržovaných příkazů Rady bezpečnosti, ale rozhodně vykročilo k jejich významnému vojenskému prosazení.

Není pochyb o tom, že jde o precedens, který bude zopakován.

Není však ani pochyb, že od dneška nebude stejným způsobem řešena každá konfliktní situace, při které budou aktivovány "horké zbraně", použito násilí, pošlapáváno právo, spravedlnost a humanita, **ale stane se tak vždy, kdy důsledky i sebelokálnějšího konfliktu ohrozí svět, jeho rovnováhu, stálost a bezpečnost**, což by mohl nepochybně být i případ napadení našeho, dnes svrchovaného státu.

Myslím, že to jsou dost závažné důvody, aby vojenské vědecké instituce generálních štábů usilovně zjišťovaly, co způsobilo, že konflikt, který si svým rozsahem nezačal s bitvami konce druhé světové války, proběhl tak, jak jsme viděli, tj. viděno očima vítězů, vysoce organizovaně, cílevědomě, technicky skvěle, se ztrátami lidí i techniky, které snesou srovnání s důsledky dopravního ruchu velkoměsta, v čem se tato historická válka lišila od našich až dosud vyznávaných představ.

Vysvětlení je nutné hledat v těchto skutečnostech:

Zatímco všechny minulé války měly z hlediska stran, které ji vedly, vždy celosvětový charakter vyžadující a využívající od počátku do konce veškerý potenciál těchto stran, bylo operační uskupení sil koalice pro Perský záliv vybráno z široké škály nadpočetných možností, svobodně, vysoce cílevědomě v nejhodnější druhové skladbě i počtech, právě tak, jak to celková situace vyžadovala.

Řečeno stručněji, uskupení poprvé v historii slučovalo v optimálním vybraném složení nejvyšší kvalitu, požadované množství, nejvýhodnější organizaci a způsob použití. To spolu představuje první novinku, s níž musíme počítat.

Jsmo si jistě vědomi, že bude-li takto řešena jiná situace jinde na světě, bude asi zvolena jiná druhová skladba ozbrojených sil i technika jejich použití, ale to, co jistě zůstane, je, že bude opět kvalitativně, kvantitativně i technologicky nejhodnější, vždy vysoce výběrová, využívající právě tu techniku, která je neúčinnější, včetně dnes již nepominutelných prostředků kosmických, bude-li třeba i strategického letectva, v situacích, na místech, kde to dříve nikdo nepředpokládalo.

Druhý závažný metodologický poznatek spočívá tedy v tom, že vznikly a budou vznikat konflikty, které budou mít obecně platný základ, nutnou opakovatelnost a dějovou naplněnost.

Z obecnosti, opakovatelnosti a praktické použitelnosti je pak zřejmé, že dokážeme-li zbavit uvedenou válku v Perském zálivu všech zvláštností, zachováme-li vše obecně, obdržíme poprvé v historii praxi ověřený pracovní model pro funkci prototypu - základního vzoru, umožňujícího řešit důsledky vstupně zadaných odlišností i pro konflikty rozměrově výraznější menší, což vždy v minulosti nebylo možné.

Dalším, velmi významným důsledkem vycházejícím z výběrové nejhodnější skladby ozbrojených sil koalice, byla zdařilá snaha mít co nejmenší vlastní ztráty umožněné a dosahované metodickým palebným "zpracováním" opevněné klasické obrany nepřitele do té míry, kdy stupeň jejího rozvrácení dovolil její odstranění beze ztrát.

Tohoto obdivuhodného výsledku bylo dosaženo vysokou technickou účinností nejvýhodnějšího palebného uskupení a způsobů jeho použití.

Vlastnosti palebného systému, umocněné dostatkem zpráv dokonale nahradily dříve nepominutelné požadavky operačního překvapení jak při zahájení boje, v jeho průběhu a nutném soustředění paleb do krátkodobých palebných případů, bezprostředně využívaných pozemními vojsky, tedy požadavků pro minulost vysoce charakteristických.

V souvislosti s tím je nutné si připomenout, že ČSA je pro svou vojenskou osamocenost, technickou zastaralost a nedostupné náklady na obnovu požadovaného palebného systému (výkonného taktického letectva) této možnosti na dlouhou dobu prakticky zbavena, a to tím více, čím více se bude hodnota současného leteckého parku ČSA snižovat a předčasně nevhodně odsuzovat.

Tolik k úvahám z hlediska jejich nutné metodiky.

Co je z této situace zřejmé a platné pro ČSFR z hlediska podstaty řešeného problému?

Považuji za nutné zdůraznit, že zcela nezdůvodněně složitě uvažujeme o podobě a podmínkách možného ohrožení ČSFR, neboť ty se pro nás nezměnily.

Jsmo jako dříve opět jen "narázníkovým státem" v podmínkách "bezpečnostního vzhledu prázdna", naše dřívější vojenská bezprávnost se změnila v osamocenost, je nám opět určeno základní složení armády a znovu bez velkého zřetele na naše skutečné potřeby, zájmy a možnosti; jsou nadále oba základní aktéři nám nadřazené vojenské situace, kteří rozhodnou bez nás. Proto zůstává v platnosti i základní scénář našeho základního ohrožení.

Co se však zásadně může změnit, je naše možná účast a role v konfliktu. Varšavská smlouva nekompromisně určovala našim ozbrojeným silám úkoly především mimo naše území, bez nejmenšího vztahu k našim státním potřebám a zájmům, tj. k obraně obyvatelstva a životních hospodářských cílů na našem území. Drtivá převaha kvalitního, vybaveného a

vycvičeného vojenského potenciálu byla tedy určena na "nevratný export", doma zůstávaly jen malé síly v podobě PVOS a nemohoucí civilní protiletecké obrany.

Domnívám se, že **právě to je nejen možné, ale nutné zásadně změnit.**

Z této zásadní změny jsou patrné první dva prvky možného nového pojetí naší obrany, určující úkoly i orientaci zahraniční politiky a ozbrojeným silám v této podobě:

● Zahraniční politika, ve své bezpečnostní části, musí vyvíjet trvalé úsilí s cílem zbavit nás nežádoucí vojenské osamocení navázáním, postupným rozšiřováním a prohlubováním spolupráce s paktem NATO, až do cílového, plnohodnotného členství, v jakékoli vzdálené budoucnosti.

Souběžně s tím je stejně nutné spolupracovat oboustranně se všemi, kdož projeví o spolupráci se stejným cílem zájem. Jen to nás může účinně zbavit našeho současného bezpečnostního vakua, jež je vyvoláno nedostačujícím palebným systémem.

● Armáda musí zásadně změnit své strategickooperační, odnárodněné, extenzivní myšlení a konání.

Za svůj prvořadý cíl musí považovat obranu obyvatelstva i těch státních hodnot, jejichž ztráta by ohrožovala přežití cestou vystupňované schopnosti znemožňovat nepřátelské akce a neutralizovat jejich následky.

Na splnění tohoto úkolu je proto třeba vyčlenit rozhodující prostředky, jen dosažitelně menší část orientovat útočné, neboť k tomuto zdánlivě nelogickému kroku jsme nuceni finančními možnostmi a hospodářskou situací.

Je zcela logické, že takto chápané a řešené úkoly mohou splnit jen netradičně členěné ozbrojené síly složené:

■ Ze základního obranného systému víceúčelové aktivní územní obrany, a to:

- z podsystemu protivzdušné, přednostně modernizované, organizačně uspořádané a územně promyšleně rozmístěné obrany, schopné účinně omezit nepřátelské daleké palby; při úvaze o dotacích na její modernizaci a rozvoj je třeba uvážit, zda musí převzít zvýšenou zátěž plynoucí z nedostatečného útočného palebného systému,

- z nově řešeného podsystemu vojsk teritoriální obrany určeného ke sladění odstranění následků palebného ničení, ale i odstranění bojových situací vzniklých průniky nepřátelských pozemních sil a výsadek, opět s prvořadým cílem udržet podmínky přežitelnosti pro obyvatelstvo postižených oblastí; s tímto podsystemem musí dále úzce spolupracovat i současné vojenské letectvo.

Domnívám se, že teprve tyto dva podsystemy nejvýhodněji uspořádané, vybavené, rozmístěné a řízené mají až potom nárok na přívlastek "jednotný systém", tvořící základ strategické obrany státu.

Vyřešit dobře tento úkol je důležitější než nepodložené úvahy o klasické obraně hranic pozemními vojsky. Takto chápaná obrana v naší zvláštní situaci není ničím jiným, než mrháním drahým potenciálem a pláným zvyšováním obětí bez odpovídajícího účinku pro ochranu obyvatelstva i životně důležitých hodnot uvnitř státu.

■ Z části vysoce přizpůsobitelných útočných ozbrojených sil, schopných:

- zvyšovat účinnost základní obrany hrozbou, v případě potřeby i účinnou palebnou odvetou,

- spolupracovat s prostředky spojenců,

- odvracet možné omezené konflikty zaměřené jen na ČSFR.

"Nadstavbový" víceúčelový systém by byl složen z:

- víceúčelových, výkonných (početně omezených) průzkumných a úderných prostředků taktického letectva určených k plnění zvláštních úkolů hlavního velení,